

Posamezna številka 6 vinarjev.

»DAN« izhaja vsak dan — tudi ob nedeljah in praznikih — ob 1. uri zjutraj; v pondelkih pa ob 3. uri zjutraj. — Naročnina znaša: v Ljubljani v upravnistvu mesečno K 1'20, s dostavljanjem na dom K 1'50; s pošto celoletno K 20'—, polletno K 10'—, četrletno K 5'—, mesečno K 1'70. — Za inozemstvo celoletno K 30'—, Naročnina se pošilja upravnistvu. — Telefon številka 118.

DAN

NEODVISEN POLITICEN DNEVNIK.

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo in upravnistvo: Učiteljska Tiskarna, Francišanska ulica št. 6.

Dopisi se pošiljajo uredništvu. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. Za oglaševanje plača: petič vrsta 15 v, osmrtice, poslana na zahvale vrsta 30 v. Pri večkratnem oglaševanju 10-15% pust. — Za odgovor je priložiti znamko. — Telefon številka 118.

Prava beseda na pravem mestu.

»Justitia fundamentum regnorum.«
»Pravica in resnica je ljuba Bogu in ljudem« tako se glasi naša narodna prislovice. In radi tega ima tudi čisto pravico predstavljajoča boginja zavezane oči, da more nepristransko razsojati ne glede na osebne razmere pravdajočih se strank!

V sedanjih balkanskih vojni pa smo žal opazili, da je bilo tako zvano »občno mnenje« med našimi Nemci in nemštvom v rajhu povsem enostransko; vse je bilo dobro in celo hvalevredno, kar se je izvršilo od strani Bolgarov ali Grkov; če pa so se imenovali kjer- in kadarkoli »krvoločni Srbi« — takrat pa je že zavrhlo v »gozdu nemških listov« vseh strank in barv samih — »Hamelsdiebe«, »Mörder«, »verlauste Bande« itd. itd. — naposled pa je še prišla večstokrat povečšana »stenica«, pred kojo so se »kulturni Turki« tako ustrašili, da so zbežali mahoma od vrat (Velike Porte) samega Carigrada! — Toda šalo na stran!

Zabeležiti nam je veselo dejstvo, da je ona ista »Armee-Zeitung«, ki ni mogla zadosti trobiti »orbi et urbi« — da je že skrajni čas okupirati polovico kraljevine Srbije prinesla v svoji št. 9, z dne 27. svečana 1913 jako značilno zavrnitev vojaškega humoristnega lista pod šifro »Fehlgeschüsse der Muskette«, kjer jo opozarja na veliko netaktnost, ki jo je naredila »Muskette« s svojo ilustrirano pesmijo: »Lied der Deutschritter in Polen«. Pesem se glasi:

Potem:

Hei, Slavenpak und Römergier,
Zur Hölle übereinand!
Mit deutschem Herzen stehen wir hier

Und — fallen auf deutschem Land!
Armee-Zeitung zavrača to neslanost jako dobro in povsem zaslužno v slov. prevodu tako-le:

»Ne glede na to, da je tale pesmica — osebno v sedanjem času! — popolnoma ponesrečena, je taka poljava v avstrijskem listu in v oni Avstriji, v čigar armadi se nahaja veliki del častnikov in vojakov slovenskega pokolenja — dalje v državi, katera je bila šestkrat zopet zlepljena s slovansko krvjo v onih časih, ko je imela razpasti in zraven tega pa še v monarhiji, ki je po večini katoliškega veroizpovedanja, naravnost nekaj nezasiščenega!«

Dalje toži list, da tendenca one pesmi ni in ne more biti avstrijska, ter da je »Muskette« s smrtjo barona

Appela izgubila pravcato patriotska čutila.

Z velikim zadoščenjem registramo to v prilog nam domačim Slovanom izvršeno in zaslužno zavrnitev prepotentnega »germanskega (balstajrdal) barda« ter upamo, da ta veseli pojav ne ostane le kot »bele vrane« v nasprotnem nam časopisu!

Tudi pri naših domačih nasprotnikih se je začelo nekako svetlikati v njihovih pretrdih glavah in trdno ter resno upamo, da bomo mogli s polno upravičenostjo kmalu beležiti za nas veselega pojava?

»Zora puca (vstaja) bit' če dana!«
Dušan.

Pismo iz Belgrada.

Belgrad, 15. (28.) febr.
Pravoslavni srbski mitropolit Dimitrije odstopal je s svojim tajnikom v Petrograd na slavnost tristoletnice ruske dinastije Romanov. Pred odhodom je še konferiral z min. predsednikom in min. zunanjih zadev Pašičem. Pod haljo cerkvenega dostojanstva se skriva tudi politična mislija srbskega mitropolita. Upajmo, da bo imel spretnejšo roko, kot avstrijski princ Hohenlohe.

V Nišu razsaja legar, ki se vedno bolj razširja. Vojni sanitetni oddelek je podvzel vse varnostne zdravstvene odredbe in sredstva, ki so mu na razpolago. Sam načelnik tega oddelka — dr. Sondermayer — je odstopal v Niš.

Vojno ministrstvo je izdelalo naredbo, da se vsem onim osebam — moškega spola, ki so — bodisi kakorkoli — delovali brezplačno v korist domovine in še niso odslužili vojaške dolžnosti, vračuna dotični čas v vojaško službo. Taka naredba je samo v Srbiji mogoča, vsaj v Avstriji ne.

V Belgradu se odprli v najbližjem času pošto-brzojavna šola in železniška šola. Poduk je brezplačen in traja eno leto. Od kandidatov se zahteva pet razredov gimnazije, odnosno temu odgovarjajočo predizobrazbo; dotičniki pa ne smejo prekoračiti 25. leto svoje starosti. Vse velike potrebe izobrazbenih moči, vsprejemajo se tudi ženske, ki imajo dovoljno predizobrazbo. Prošnje — podprte z dokazili in zdravniškim spričevalom, v katerem naj bo navedena tudi moč vida in sluha ter o cepljenih kozah, — naj se pošljejo dotičnim ravnateljstvom. Pripominjam to vsled tega, ako bi bil kak Slovenec ali Slovenka, ki bi želela vstopiti v srbsko državno službo.

V Skoplju se odprli zemljedelska šola, da se povzdigne kmetijstvo v teh dosedaj zanemarjenih, vendar zelo rodovitnih krajih, Slovanski izseljenci, ki so racijonelni kmetovalci, bi mogli ugodno vplivati na splošno

zemljedelsko kultivacijo zemlje pri ondotnem prebivalstvu. Srbska vlada jim pojde po možnosti na roko z državnimi podporami itd. Z malim kapitalom si lahko pridobe precej zemljišča in ker bo pozneje tudi komunikacija izpopolnjena, mogli bi — z izvažanjem poljedelskih pridelkov doseči krasne uspehe.

Od 10. (23.) t. m. je carina na moko odpravljena in more sedaj tudi avstrijski trg konkurirati v Srbiji, posebno še, ker je moka tu razmeroma zelo draga.

Vsled velikega vojnega prometa na srbskih železnih je do preklica ustavljen brzovozni promet.

Oni srbski podložniki, ki se poroče z Avstrijanko, se morajo poročiti še enkrat v Srbiji po srbskih obredih, drugače ne bo njih zakon v Srbiji veljaven. To si naj dobro zapomni naša slovenska dekleta, ki hočejo praktično izvajati srbsko-slovensko alijanco.

Vreme je te dni zopet zelo krasno.

Toplo — skoraj pomladansko — solnce pošilja svoje blagodejne žarke na svobodno Srbijo in vse se raduje nove pomladi življenja in narave.

Dal Bog, da ne ustavi nobena meglica več veliki preporod celega Slovanstva!
Mars.

Vojna.

Dementirala in dementirala je turška vlada, da bi bila podala kakšne izjave velesilam glede miru, a danes je le prišlo na dan; na podlagi izjave Porte, s katero zaprosila velesile za mirovna posredovanja pri balkanskih zaveznikih, so se velesile potem svojih veleposlancev že obrnile z noto na posamezne države Balkanske zveze, ako so tudi one zadovoljne s mirovnim posredovanjem velesil, kakor bodo velesile podvzele končne korake za mir.

Pogoji, katere stavijo balkanski zavezniki so znani. Glede meje vlada upanje, da se doseže kompromis, glede voine odškodnine, ki se bo baje zahtevala v višini enega milijona frankov, pa velesile niso voljne to privoliti. Tozadevno stališče Zaveze je znano: ako ne dobe vojne odškodnine, naprti se jim pa del državnega turškega dolga, tedaj se je izvršila vojska v korist Turčije, ki iz teh krajev tako niso imeli družega kot izgubo. V kaj tacega pa Balkanski zavezniki ne morejo privoliti. To je bilo saj do zadnjega časa stališče Zaveznikov. Kakor se vidi, vsa ta stališča niso ovirala mirovnih pogajanj, ki so se preko vsega tega z dobrim uspehom vodila med Turčijo in Balkansko zvezo v Petrogradu. Ako bi sporazum ne bil dosežen, tedaj bi velesile sploh ne bile sprejele posredovanja. Razglašja se

tudi vest, da se sklene mir istočasno, ko se doseže sporazum med Avstrijo in Rusijo, morda že jutri ob priliki jubileja hiše Romanov. Meja med Turčijo in Balkansko zvezo bo Midija-Enos. Težkoče bodo samo glede Skadra.

Dunaj, 5. marca. Turčija je pripravljena, odstopiti brezpogojno Skader, Odrin in Janino. Vprašanje pa je, ali se bosta pokorila poveljnika Skadra in Odrina. V tem slučaju bi se vzdržalo obleganje Odrina, na Skader bi se izvršil generalni naskok. Srbi in Črnogorci bi potem posadke ne smatrali več za turške vojake, temveč za upornike.

ODRIN.

Belgrad, 5. marca. Vojno ministrstvo je dobilo izpred Odrina uradno poročilo, da je zavzela srbska artilerija kljub silno neugodnim vremenskim razmeram — sneži že namreč tri dni — in vsled katerih veliko trpi oblegovalna armada, posebno pehota, važno sovražno pozicijo. Srbi so vjeli več turških vojakov, 60 Turkov pa je pribežalo prostovoljno v oblegovalni tabor. — Prebivalstvo Odrina, tako so izpovedali beguni in ujetniki, zopet z vso silo zahteva predajo trdnjave.

TURŠKA VEST O MIRU.

Carigrad, 5. marca. Krogi Porte izjavljajo, da se je med Porto in velesilami glede miru, ki se bo kmalu sklenil, doseglo v več točkah sporazumjenje. Veliki vezir je izjavil, da mir še ni neposredno pred duri. Porta Odrina še ni odstopila. Dogovori z velevlastni se nadaljujejo. Posebna pogajanja z Bolgarijo se ne vrše. Velesile se zdaj dogovarjajo z zavezniki. Porta ni obvezana mirovne pogoje, kakor jih bodo velesile predlagale, sprejeti.

ALBANSKI KONGRES.

je končan. Kongresisti so izrazili upanje, da je na tem kongresu Evropa spoznala, da zasluži Albanci Veliko Albanijo. Evropa bi bila seveda lahko spoznala — toda nekaj drugaz! Kongres se je zaključil z intoniranjem stare avstrijske cesarske pesmi: Bog ohrani — Franca cesarja.

Koliko je stal kongres in koga? List »Indipendente« je natančno, da je Avstrija dala za prireditve kongresa 50.000 K. Z vso ogorčenostjo je neki Albanec to trditve zavrnil in izjavil, da je on dobil samo 1000 K. (Pa je tudi zadosti, ker po navadi niso komedijanti tako dobro plačani.)

Po željah Kucovlahov pridejo tudi ti pod albansko oblast, zato se je premotrivalo vprašanje: kakšno bode razmerje med Kucovlahi in Albanci. Sklenili so, da bode takšno kot je med Čehi in Nemci. Dober tek!

STRAJK PRELOŽEN.

V Budimpešti se je začela večeraj, v torek, obravnavati volilna reforma, ki pa niti od daleč ne odgovarja načelom demokratične volilne reforme. Zato je hoteli soc. demokratična stranka začeti boj proti tej osnovi z splošnim štrajkom, ki je bil sila dobro pripravljen in organiziran po vsej deželi. Narod je simpatiziral z socialisti in z velikim napetjem pričakoval torka, dne, na katerega je bil štrajk odločen. Tudi vlada je pričakovala tega dne z napetimi — puškami. Mesto je izgledalo kakor taborišče: povsod vojaki, vse zastraženo. S puškami so hoteli preprečiti boj za prirodne človeške pravice v neodvisni državi, kateri boj je hotelo delavstvo izvesti na ulici, v parlamentu ga je pa imela vesti po dogovoru z soc. demokracijo, ogrska opozicija. Toda ta sestojča iz grofov in baronov ni držala svoje besede, ni začela boja, temveč pustila delavstvo na cedilu — na kar je tudi vodstvo social. demokratične stranke proklamiralo splošnega štrajka preložilo, ker v danih razmerah bi bil boj proti osnovi volilne reforme uspešen le potem kooperacije opozicijskih strank v parlamentu in činiteljev na ulici. Soc. demokratično vodstvo proglasi štrajk; kakor hitro se najde dobra priložnost.

Slovenska zemlja.

Loški potok
dne 4. sušca 1913.

Izjava. Z ozirom na dopis iz Loškega potoka, objavljen na tem mestu dne 1. t. m., in z ozirom na govorice, ki so se razširile na podlagi tega dopisa, izjavljam: 1. dopis je bil posnet izključno po naročilu, ki ga je prinesel »Slovenec« dne 24. svečana t. l. in moje informacije niso potekale iz nikakih drugih virov; 2. stavek »učitelj-organist, Tvoji lastni učenci itd.« je bil spisan v naglici brez konkretne podlage in ga tem potom iz lastnega nagiba preključem, ker nimam vzroka, še manj pa namena delati krivico, tudi če je dotičnik načel moj nasprotnik. — Končno izjavljam, da sem za vse, kar sem in bom še kdaj napisal, odgovoren samo jaz; ni me pa volja, mirno gledati, kako klerikalna klika napada in tepta vse, kar se mu noče postaviti pod neomejeno komando. Lojze Zbaničnik.

Iz Mozirja na Štajerskem.

Ker »Straži« srborita žila ne da miru in si je v zadnjih časih vzela prav posebno nas Mozirčane na muho, si jo hočemo tudi mi jednokrat nekoliko ogledati. V svojem resnicoljubju je prišel nje dopisnik — ki ima svoje prostore v našem župnišču — tako daleč, da pušča v nemar vse, kar mu nalaga njegov stan

LISTEK

M. ZEVAKO:

V senci jezuita.

(Dalje.)

Zdajci pa mu je šinila nova misel po zbeganih možganih.

»Naprej!« je zaklical z grmečim glasom.

In skokoma se je zapodil po bregu navzdol.

Tam so bili čolni, privezani z vrvmi na kole, zabite v peščeno zemljo.

Toda on ni imel časa, odpenjati te barke!

Saj niti ni gotovo, če jih je videl. Zagnal se je v vodo!

Zmanjkalo mu je tal pod nogami; začel je plavati s takšno besnostjo, da je rezal vodo skoraj naravnost preko rečnega toka.

Sledil je nezasišan prizor: človek bi bil rekel, da je kaj takega mogoče samo v strašnem vročnem snu.

Za Lantnéjem se je zapodil Manfred, za Manfredom Kokard in Fanfar — deset, dvajset, sto, tisoč rokovanj, tulečih, kričečih, porivaločih in podpirajočih drug drugega; po Seni so črnele rokovanjske kučme, štrlele besne glave in roke, ki so stresale bodala.

Mrtvaški zvonec pa je pel po cerkvah, podobno ihtenju, ki ga je

spremljalo zamolklo rohpenje tisočih grl in strašno preklinjanje, dvigajoče se iz globoke Sene!

XII.

Trg Mober.

Da! Dvatisoč stražnikov velikega profosa in skoraj petsto menihov je spremljalo Štefana Doleta na trg Mober.

Lojlova misel je bila ženjalna. Strašni menih si je bil dal podrobno razložiti napad na Dvor Čudežev, odpor rokovanjcev in njih nenavadno zmago!

Sam pri sebi je občudoval te junaške čine — on, ki je umel včasih tako strašno obnačati bojni meč.

In zamrmral je na tišem:

»To je Lantnéjev Marjanin!«

Toda zaključil je takoj:

»Ta človek je zmožen vsega. Njegov poizkus, oteti Doleta iz Konseržije, je delo heroja ali norca — dve vrsti ljudi, ki sta obe enako nevarni.«

In sklenil je ukreniti vse potrebno, da mu ne iztrgajo Doleta ravno v najlepšem trenutku.

Bralec ve, da je šel v tej zadevi k Monklariju.

Dal mu je vse nasvete ali, bolje rečeno, povelja, katerih vsebina je bila ta-le:

Razširi se naj govorica, da bo Dolet sežgan na trgu Grev; tudi grmada naj se napravi tam, da se bo dal Pariz rajši prevarati ... nato pa

naj se ob petih zjutraj naglo postavi druga grmada na trgu Mober, a mostovi naj se zapro in zastražijo z močnimi vojaškimi silami.

Takšen je bil Lojlov načrt.

Nihče ni vedel te skrivnosti, in celo Dolet sam je mislil do zadnjega trenutka, da ga povedo na trg Grev.

Takoj, ko je sodnik Fé prečital smrtno obsodbo, so pograbili Doleta stražniki, ki so ga obdajali, ter ga odvedli v njegovo celico po podzemeljskem hodniku, ki je spajal Konseržijo z justično palačo.

Ves tisti dan so ga pustili pri miru.

Samo Ilj Lemahu je podvojil številu ječarjev, ki so stali neprenehoma na hodniku, in potrojil število stražnikov, nahajajočih se v celici sami.

Okrog sedme ure zvečer je stopil v celico Ilj Lemahu v svoji lastni osebi ter dejal Doletu, da bo ustrezno vsem njegovim zahtevam in željam.

»Če hočete,« je dejal, »vam postrežem z dobro večerjo in vam pošljem steklenico dobrega vina iz svoje lastne kleti, da jo zalijete.«

Vsa duša Ilja Lemahu je ležala v tej ponudbi.

Njemu ni šlo v glavo, da bi mogel človek v predsmrtni uri zajeleti kaj drugega kakor dobro pašteto in steklenico dobrega anžovinskega vina.

In zato je bil presenečen v dnu

svojega srca, ko je slišal odgovor Štefana Doleta.

»Hvala, mojster Lemahu, moj kruh mi bo zadoščal.«

»Česa si želite po tem takim?«

»Samo, da me pustite mirno spati; truden sem.«

Ilj Lemahu je odšel v najglobljem začudenju.

Štefan Dolet pa je legel zares na svojo slamo in zaprl oči.

Kakšna je bila ta poslednja noč.

Kakšne predsmrtne misli so napadale ubogega učenika ...

Kako strašno zmiranje njegovega strtega srca je šlo pred krutim umiranjem telesa, ki je bilo obsojeno, da zapade čez par ur v plamenu ...

Kje je pero, ki bi moglo opisati vse to!

Kateri pripovedovalec je tako pogumen, da bi se drznil siliti v to grozno skrivnost njegove duše!

In kateri čitatelj je tako hladnokrvnen, da bi se mogel pasti s pripovedjo takšnih muk!

Pustimo zastor noči, da pade na obsojenca ...

Dolet ni spal.

Strašni razgovor z bolečino lastne duše je trajal do zadnje minute.

Toda ob petih zjutraj, ko so se odprla vrata njegove celice in se je vrnil Ilj Lemahu, je bil Štefan Dolet takoj na nogah in je pokazal vedro obličje.

Duhovnik je spremljal Ilja Lemahuja.

»Sin moj,« je dejal ta mož, »prijamam vam tolažbo, ki jo hrani naša vera v svojem usmiljenju, krotosti in vdanosti za vse svoje otroke, tudi za najpregrešnejše ...«

Z ledenim glasom je govoril te besede.

»Gospod,« je odgovoril Dolet, »saj vidite, da sem popolnoma potolažen; ni mi torej treba vaše pomoči, in prav pristočno vas zahvaljujem zanjo.«

»Kaj, sin moj! V trenutku, preden stopite pred Boga, se nočete izpovedati svojih grehov, zmot in napak? Hotel sem vam dati odvezo.«

»Dal sem si jo sam!« je rekel Dolet.

»O, bogokletstvo! ... A k maši pojdete vendar le?«

»Ako me ponesete tja, drugače nikoli!«

Duhovnik je napravil znamenje križa, ki je moralo biti dogovorjeno, zakaj se tisti hip so planili ječarji in stražniki nad Doleta, vrgli ga na tla, povezali ga z vrvmi in ga odnesli.

V kapelici, kamor so ga položili, se je takoj začela žalna maša.

Dies irae! Dies illa!

Menihi, razvrščeni okrog kapele, so peli to pretečo pesem. Dolet pa jo je poslušal uklenjen in obdan od stražnikov, ter si razlagal po svoje.

(Dalje.)

in laže kar na debelo tja v en dan. Seveda, Mozirčani se nismo padli tako na glavo, da bi vse le zabasali v nenasitne klerikalne bisage in za to naj nam oblast prepove še ono malo zabave, ki jo ima na pustni dan. Črni dopisnik se izpodtika nad našimi maskami. Kaj so vas res tako zbudile, vi lažnjivec v »Straži«, da trdite, da so bile v pohujšanje naše mladine —? Sicer pa, kaj vam mari za to, kar delamo mi? Jadenkrat v letu pač smemo biti veseli in se po svoje radovati! Brigajte se vi za vas, ne pa za naše otroke. Mi jih redimo, mi jih vzgajamo sedaj in jih bomo za bodoče! Če vam pa ne ugaia naše praznovanje pusta, pa poberite šila in kopita in pojdite tja, kjer se vam ni treba bati, da pojde vaša »moralca« v nič. Sicer pa izpregovorimo o njej še o priliki par besed, da vam bo zastajala sapa. Pravite tudi, da se za popivanje o priliki pusta pri nas nabere v jednem dnevu več, kot drugače za olupševalno društvo v celem letu. Da, če bi bili na vas navezani, bi bilo najbrže res tako. Sicer pa, kaj vas briga vse to? Pa vendar ni kriva temu blede zavist? Seveda, če bi tudi v »Olepš.« društvu imeli vi glavno besedo, bi bilo z našim Mozirjem loj! Čast vam pa tudi dela blatenje našega kroja, dasi smo mi in tudi vsi tujci, ki prihajajo semkaj, z njim zadovoljni. Zakaj da ne trošimo denarja o priliki Sv. Reš. Tesele? Saj celo leto ne storite ničesar, pa bi vsaj na ta praznik dali potrebni denar! Nam ne gre za vnanji sijaj tega slavlja, ki je res jedno največjih, marveč za pobožnost, ki jo imamo gojiti takrat zato mi izhajamo čisto lahko takrat tudi brez zunanjosti, ki itak ne delajo drugega kot ljudi odvajajo od premišljevanja in pobožnosti. Podlost pa je, da se zaganjate v nas, radi dimnikov. Nismo se uklanjali »posilimencu«, pač pa postavi. Ali vas morda jezi, ker ste morali dimnik sami plačati? Močno se nam dozdeva, da je takol Kar pa se tiče poziva na dr. Hohla, vam pa povemo sledeče: če boste na ta način skušali priti do veljave, Vam prihodnjič damo tudi popra, ki ga bode najbolj vesel — dr. Hohl. Vaših poslanecev pa se prav nič ne bojimo. Naj le pridejo. Tudi njim posvetimo če treba, pa ne z večno lučjo, pač pa z eno, ki se je najbolje boje. Zdravstvujte!

Iz Maribora.

Naše renegate je zopet zadela nemila usoda. »Dramtično društvo v Mariboru« je končno — po dolgih treh letih boja — vendarle doseglo, da sme tudi po mestu plakirati. Velika zbezanost je zavladala vsled tega med tukašnjimi renegati, ko so čitali zadnjič po vogalih »Ben Hur« in za tem slovensko besedilo. Germanska kri naših patent-Nemcev je seveda vsplula in naš policijski komisar — ime mu je dr. Valentin in je seveda tudi po rojstvu »Nemec« kolikor ga je v koži — je takoj poskrbel sebi in ostalim za — brezplačno blamažo. Komaj so bili letaki prilepljeni, pa je prišel iz rotovža sem »ukaza«, da se jih mora takoj odstraniti, ker za to ni dovoljenja. Komaj pa se je to izvedelo, so šli gospodje našega društva k uradu in poučili gospodo, da je dovoljeno. Neradi, a »klanjajoči se sili«, so morali zaplenjene letake zopet izročiti in pustiti plakirati. Ostali so na to letaki, le v Bismarckovi ulici so si dovolili ob jedni uri opoldne domu gredoči nemški dijaki, pritrgeti in izrezati par letakov, ter jih razmetati po tleh. Za to so bili najbrže od svojih profesorjev — morda pa od šolskega vodstva tu ali tam — najeti? Gotovo pa je tičalo za tem par mariborskih »vodilnih« nemčurjev, katerim pa danes povemo na uho:

»Nichts ist so fein gesponnen... in prej ali slej se izve tudi za najbolj skrita imena. Ali gospoda več ne ve, kako mogočno je vplivalo leta 1908 razpisanih 30 K za vsakega onega, ki se mu more dokazati, da je bil soudeležjen pri raznih demonstracijah pred »Narodnim domom«? Pazite se za bodoče...! Ta vandali-zem nemških dijakov — vemo pozitivno, da so bili dijaki, nismo pa v stanu imenovati danes njih imen — je pa našel hude obsodbe med res nemškim življenjem in zdelo se nam je v nedeljo zvečer, da pri predstavi navzoče nemške familije hočejo nekako pokazati, da jim ni za tako ravnanje. Mariborskim Slovencem svetujemo, da so takim obiskovalcem nasproti — kadar v lastnem Domu to zahteva slučaj in dolžnost — vedno uljudni in prijazni, ter tako dokumentirajo, da nismo one zverine, kot nas slikajo v kazini in pri Götzu. »Dramatičnemu društvu« pa svetujemo, da za zopet se ponavljajoče slučaje trgarija slovenskih lepakov, stavi na odgovor naše mestne organe, ki imajo skrbeti za mir in red — tudi »manjvrednih«. S-a.

Dnevni pregled.

Ljubljanska pamet. Piše se nam: Včeraj ste pisali o klerikalnem slavospevu, v katerem trdijo, da »še niso tako obupali nad umskimi sposobnostmi Ljubljancov, da bi jim ne pripisovali zmožnosti, da tudi oni spregledajo, ko jasno gleda cela dežela.« Treba je res precej klerikalne domišljivosti, da se zapišejo take besede. Naša dežela res jasno gleda — pa bo gledala še bolj, če bo še dolgo klerikalno volila. Ako klerikalci še niso obupali nad našimi umskimi sposobnostmi — moramo reči, da smo mi nad njihovimi že davno obupali, ako mislijo, da bodo Ljubljano dobili v svoje roke. Nam ni treba posebnih zmožnosti, da lahko vidimo, kaj bi pomenili klerikalci za Ljubljano in kam bi padel cel slovenski narod — ako mu zavladajo v njegovem glavnem mestu — izdajalci. Klerikalci si radi prisvajajo lepe lastnosti n. pr. previdnost, poštenost, pamet — toda potem bo slovenske pameti kmalu konec. Kar narod drži — je značaj — značajen Slovenec pa ne more biti klerikalec. To klerikalci dobro vedo in s korupcijo uničujejo značajnost — za značaj pa jim nudijo svojo klerikalno pamet. Ljubljanci so že izpregledali in vse to dobro vedo. Lastna hvala se pod mizo valja in ljubljanska pamet je še vedno tako velika, da jo klerikalno mračnjastvo ne bo premagalo. Klerikalci vse uskoje in izdajalce imenujejo — pametne. Ako bodo vsi Slovenci tako »pametni«, da uskočijo h klerikalcem in da bodo izdajali svojo domovino —

Kraljevič Marko in Repoštev. V »Österr. Rundschau«, ki je znana po svoji temeljitosti, je napisal neki dr. Weiss-Bartenstein razpravo o jugoslovanskih navadah. Tam govori tudi o jugoslovanski narodni pesmi in pravi, da je v starejših pesmih glavni junak neki kraljevič Marko — podoben našemu Repoštvu (Personlichkeit eines gewissen Kraljewitsch Marko dem Rübenthal vergleichbar... To je ignoranca brez primere. Ne vemo, kje je dobil ta gospod svoj doktorat — ampak o jugoslovanski narodni pozeziji nima pojma. Pri nas imamo na univerzah slaviste, ki bi G. Chlemerkemu vedeli kaj lepega napisati — toda resnice naša oficijelna revija ne sme prinesiti — zato prinaša take budalosti. Narodni junak kakor je kraljevič Marko je znan po vsej Evropi — le na Dunaju še mislijo, da je to kak Repoštev, ki otroke stra-

ši. Kako se bodo po svetu smejali tej ignoranci. Ali nas res ni nič sram. Saj smo Slovenci doslej tako radi po nemško pisali svoje znanstvene knjige, da bi se Nemci lahko poučili o naši narodni pueziji. Srbske narodne pesmi so občudovali večji duhovi, kakor pa takle gospod Weiss-Bartenstein. Ako se gospodje boje resnice naj vsaj molče — in naj se ne blamirajo.

Za splošno in enako volilno pravico se je izrazil dr. Tavčar na shodu v Radovljici. Včerajšnja »Zarja« je to vprašanje dobro pojasnila. V uvodnem članku opozarja na pretekle čase, ko je postalo vprašanje splošne in enake volilne pravice važno. Klerikalci so znali stvar izrabiti zase. »Zarja« piše o tem: Kjer se je dal volilni zakon še kaj poslabšati, so ga klerikalci pozneje poslabšali. Kajti zanje velja edino le načelo, da hočejo imeti mandate; kako prihajajo do njih, je postranska stvar. V političnih sleparijah so izurjeni in na to se zanašajo. Te bridke izkušnje so bile morda za liberalno stranko potrebne. Brez njih ne bi bila morda prišla nikdar do spoznanja, da je v našem stoletju vsaka politika eiemerna, ki se ne zna prilagoditi demokratičnim zahtevam časa. Splošno in enako volilno pravico se ne dajo delati čudeži. Če bi bila danes vveljana, bi vendar klerikalci pri prihodnjih volitvah zopet dobili večino. Ali splošna in enaka volilna pravica je najpoglavnejše politično vzgojevalno sredstvo: stranka, ki sme zaupati svojim načelom, sme zaupati tudi splošni in enaki volilni pravici. Ona je pot, po kateri prihaja zdrava politična načela med ljudske množice, ona je sredstvo, ki zbujajo mase in njih zanimanje za politična vprašanja, ona ustvarja misleče in razsodne volilce. Stranka, ki se zaveda, da je njen program dober, doživlja lahko poraz za porazom brez strahu in brez škode za bodočnost; iz njenih porazov se uče množice, ki se ji morajo nakloniti, kadar imajo dovolj izkušenj; in če imajo pošteno volilno pravico, ji potem tudi dajo moč, s katero lahko uresniči svoja načela. Ako ima narodna napredna stranka res namen bojevati se za splošno in enako volilno pravico, tedaj se lahko pripravi nova doba za kranjsko deželo. To je boj, v katerem je tudi socialna demokratična stranka pripravljena nastopiti z vso energijo, že zaradi tega, ker ji gre demokratično načelo nad vse. Da se z zahtevo proporcionalnosti popolnoma strinjamo, ni treba posebej poudarjati. Zagovarjali smo to načelo, ko ni pri nas nihče govoril o njem; med proporcijo in enakostjo nismo nikoli videli nasprotja, ampak le vzajemno izpopolnitev. Splošna in enaka volilna pravica pa je tako velika in tako važna reč, da bi zaradi nje lahko pozabili na marsikatero neprijetnost. Ali kadar se ta boj prične, se mora voditi vztrajno, brez obzira na težave in zapreke, do zmage.

O albanskem kongresu se povsod mnogo piše. Splošno je mnenje vseh resnih ljudi, da je to komedija. »Soča« piše o tem: »Še tega kongresa je bilo treba! Ta kongres bo najbolj vplival na Jugoslovane. Na kongresu so kričali: Doli s Srbijo! — na Dunaju pa so si pred kratkim v ministerskem svetu belili glave, kako vstvariti dobre trgovske odnose s Srbijo. Po nemških tovarnah jočejo radi tega, ker so pretrgane zveze z Balkanom, zlasti s Srbijo, v Trst pa pride Taafé govoriti v ime avstrijskih Nemcev proti balkanskim Slovanom! To je pamet! In vprašamo: Kaj pravijo naši ubogi rezervisti ob meji, s katerimi se postopa škandalozno in kateri morajo biti pod orožjem v glavnem radi skrbi naše države za Veliko Al-

banjo, ki naj bo močan jez proti Jugoslovanom?! To so reči, o katerih bi se dalo pisati cele knjige... Škandal, izzivanje Jugoslovanov je to, da se je pripustil albanski kongres v Trstu, škandal, ki bo Avstriji neizmer-no škodoval.

Kateri jeziki so v Avstriji veljavni in dovoljeni. § 8. Brzojavnega tarifa, ki ga je izdalo trgovinsko ministrstvo na Dunaju in ki je v veljavi od 15. julija 1911, se glasi: »Dovoljeni jeziki so sledeči: nemški, češki, hrvaški, italijanski, poljski, romunski, rutenski, srbski, slavonski, slovaški, slovenski, ogrski, arabski, armenski, bolgarski, danski, angleški, flamski, francoski, grški, hebrejski, holandski, japonski, maloruski, latinski, luksemburški, malajski, norveški, perzijski, portugalski, ruski, švedski, siamski, španski in turški.« V vseh imenovanih jezikih dovoljene so brzojavke. Med temi dovoljenimi jeziki pa zastoni iščeš albanski jezik. Brzojavke v albanskem jeziku torej niso dovoljene. Velika Albanija torej še nima svoje uradnega jezika — no, pa Nemci bodo že poskrbeli zaun — saj so poskrbeli tudi za uradni list. Zanimivo pa je pri tem, kako se dele slovanski jeziki, ker najdemo tudi »slavonski« jezik. Ta jezik je vendar srbohrvaški in le na Dunaju — še tega ne vedo.

Iz Kleč: Luč prave krščanske omike in katoliške izobrazbe kaže se vedno bolj pri nas, odkar župnik zbira v nočnem času v takozvanem katoliškem domu mladino: »Bogu v čast — bližnjemu v blagor«, kakor nosi imenovana hiša napis. To se je pokazalo dejansko pred par dnevi s tem, da je posestnik Kunaver, ko je šla iskat svojega sina v neko družbo, neki fantalin iz župnikove katoliške hiše v Klečah surovo napadel, začel pretepati in slednjič sunil, da je padla ter na tleh ležela z škornji obsval. Kunaver je dobila več pošodb na životu. G. župnika Zupana gotovo veseli, da se njegov zgled »ljubezen do bližnjega«, tako dobro posnema.

Z Ježice. Gotovo je še vsem v spominu, kako je hvalil župnik Zupan ob času občinskih volitev pristne katoliške? moze. Kdor je le nekoliko premislil, da še ni bila vera na Ježici v nevarnosti — ampak župnikova bisaga — spoznal je tudi moze, kakšne hoče župnik imeti. Da župnik ljubi prepri in sovraštvo, je bilo tudi našim možakarjem všeč, ter so se vsled tega začeli pripraviti in konec je bil, da je Aleš (g. Anton Vilfan) izročil župniku stolček povsod znanemu V. Ahlinu, načelniku se ne pozabljena mekarskega štrajka. Vsled vednega prepira začel se je oglašati mrtvaški zvonec vedno bolj klerikalni stranki in slednjič privabil že gospode iz deželnega dvorca z avtomobilom. Da, celo g. deželnega glavarja Šusteršiča, kateri po navadi samo pred volitvijo pride, smo te dni 3krat videli na Ježici. Klerikalna stranka sme pa na župnika Zupana s tem ponosna biti, ako bi bili po Kranjskem vsi taki župniki, kakor je ta — bi bilo po celem Kranjski kmalu klerikalcev konec! — G. Tinetu Zabretu pa povemo, da naj doma spravi v red svoje gospodarstvo — naše ženske pa naj pri miru pust. One takim tičem ne verujejo mnogo.

Drobiž iz Štajerske. V bližini Brucka je hotela ustreliti krčmarica Tschening svojega moža. Prijeli so jo ter oddali sodišču. Vzroke je iskati v ljubosumnosti in nervoznosti Tscheningove. — V Gradcu je vlomil neznanec blagajno grofice Meran v času, ko ni bilo nikogar v prostorih, kjer se nahaja blagajna. Pobrall je vso gotovino in dragocenosti. Sumijo, da je bil domačin. — V Gradcu bivajočega pesnika Pe-

tra Rosegerja misli tudi vlada za njegovo 70letnico, 31. julija 1913 odlikovati. Dobil bo častni znak za znanost in umetnost. Isto dobi tudi dunajski Rihard pl. Kralik. — Na Planini pri Sevnici je pobegnil neznano kam, posestnik Jančič potem, ko je prodal svojo živino za 3000 K in izvalil od več ljudi večje svote. Ostavil je rodbino, ki je danes v obupnem položaju, ker hočejo upniki prodati posestvo. — V Sevnici je zažgal 4letni sinček posestnika Zemljaka v hlevu šop sena. Pogorela so vsa gospodarska poslopja, ter je škoda 16.000 K, zavarovalnine pa le 700 K. — V tovarni za olje v Zidanem mostu last firme Guček — je odrezalo nekemu delavcu vseh pet prstov desne roke. Prepekljali so ga v ljubljansko bolnico. — V Trbovljah je zmečalo rudarju Mihevcu desno roko, ki mu je zdrknila med dva hunta. Težko ranjenega so prenesli v rudniško bolnico. — V Judenburgu je prišel pod brzovlak polgluhi Wagner. Odrezalo mu je glavo. — V Mariboru so prijeli dezerterja Kostainška od 87. pešpolka. — Istotam je neka ženska oklofuta stražnika, ki je hotel pomiriti nek prepri med njo in neko drugo žensko. Napredek časa...! — Maribor. Da ne bode več potrebne našim šiviljam in krojačem naročavati blaga od tujih in židovskih trgovcev, si je uredil domači trgovec J. N. Šostarič v Mariboru, Gosposka ulica 5, prvo spodnještajersko razpošiljalnico modnega, manufakturnega, volnenega, suknenega, platnenega in konfekcijskega blaga. Vzorce razpošilja poštine prosto.

Ljubljana.

— C. kr. varuštemu sodišču v Ljubljani. Hruški Korbar je varuh Markotovega Tineta iz iste vasi, dasi ni po našem mnenju potreben Tine nobenega varuha, ker mu drugega ne manjka, kakor da je preskop. Zdaj pa seče Korbar na Tineto v svetlo smreke, da bi postavil hišico za orožnike, katere bi dobil rad Korbar k sebi, ko bodo zapustili Moste. Zato vprašujemo tem potom javno, ali se ne zdi c. kr. varuštemu sodišču v Ljubljani, da je Markotov Tine oškodovan, ker se je dovolilo Korbarju kar na tihem sekati smreke. Po našem mnenju bi se morale smreke na javni dražbi prodati, da bi prišel Tine do svojega, saj je znano, da je les drag in ima vedno dovolj kupcev. Baj je sodišče dovolilo Korbarju sekati, ko mu je poročal, da se je zaredil v smreke žrv in da grozi uničiti ves gozd. Ljudje, ki so videli posekane smreke in poznajo les, so našli razen ene vse smreke popolnoma zdrave. Ali se ne zdi sodišču čudno, da bi se zaredil žrv ravno takrat, ko si hoče delati Korbar hišo?

Iz gledališke pisarne. Danes v četrtek, g. Danila za petintridesetletnico častni večer. Petintrideset let je hodil trnjevo pot slovenske umetnosti, vse težke krize, ki so grozile našemu gledališču, je prebil tudi on, in vendar je vztrajal, vstvarjal in se spopolnjeval, ter prispeval po svojih najboljših močeh k razvoju naše dramske umetnosti. Iz skromnih začetkov je rasel in si pridobil sčasoma med nami popularnost, kakor malokateri njegovih tovarišev. Z vlogo Arhibalda, ki jo bo igral za svoje slavlje, si gotovo še zviša simpatije med našim občinstvom Neslor domačih igralcev. — V soboto dne 8. marca petič v sezoni za par »Madame Butterfly« z gospodično Richterjevo v naslovni vlogi. V nedeljo popoldne ob treh (izven abon. lože par) »Robert in Bertram«, zvečer za nepar. »Nebesa na zemlji« Opera pripravlja »Tosko« in »Mig-

Albanija in Albanci.

Franc Radešček.
(Dalje.)

»Arnaut« Dimitrije Lakjé (!) ki je od nekada v Srednji Albaniji ob reki Škumbi, trdi, da pravili Albancev sploh ni, ampak so le poarnauteni Srbi, ki so morali zatajiti svojo vero in svojo narodnost, da si ohranijo vsaj življenje med temi nevarnimi elementi. Jugovzhodno pod gorovjem Gora ob reki Škumbi je več kot 50 srbskih vasi, ki imajo srbske navade in srbska imena, dasi govore le albansko narečje.

Po tem takem Albancev sploh ni, ampak na njih ozemlju le odpadki drugih narodov.

Istotako kakor po jeziku in ple-menu, niti v veri nimajo Albanci nikake enotnosti in se razlikujejo med seboj v mohamedance, katoličane in pravoslavne. Verski kult sploh ni mogel prodrati globoko v psihologijo Albancev, ker se ravno po načelu, ki je zelo karakteristično za nje: »Kjer je meč, tam je vera«, t. j. kdor jim vlada, njegova vera ima tekočo veljavo. To je eklantan do-

kaz, kako breznačelo živi Albanec, kakor živina, kateri velja le njen lastni ego. Albanci bi mogli služiti za vzor gotovim političnim strujam, kam privede človeka brez narodnost in brezdomovinstvo in sploh brez vsakih etičnih črtov.

Ker ni niti vera zmožna spopolniti vrzeli narodnosti, ni se moglo nobeno veroizpovedanje tako ukoreniniti, da bi postalo vsem Albanecm skupno, kakor to vidimo pri Grkih, Srbih in Bolgarih, katerim je vera nekaj nerazločljivega z njihovo narodno individualiteto. Napačno je mnenje nekaterikov, da so tudi Albanci pobožni in izvajajo to trditve iz dejstva, da so Miriditi — najmočnejše plemo Gegov — tako vneti za katoliško vero, da mora vsak Miridita, ki je pristopil k islamu, zapustiti Miriditsko ozemlje. To pa se ne dogaja vsled pobožnosti in gorečnosti, pač pa iz političnih vzrokov, ker se boje, da bi prišli mohamedanci do absolutne večine v zemlji in mohamedanci so bili doslej gospodari Albanije.

Interesanten je tudi slučaj, ki seveda ni osamljen, kakor pripoveduje neki francoski potnik y. »Jour-

nalus«. Katoliški in sploh kristjanski Albanci gledajo in pazijo na vsako priložnost kako bi škodovali mohamedancem, ti poslednji pa zopet njim, ker biti mohamedanec, znači toliko kot soglašati z dosedanjim gospodarjem — Turkom. V Skadru so katoličanski Albanci zaklali — v varstvu nočne teme — prašča v turški džamiji in vse slike po stenah in stropih prebarvali s svinjsko krvjo in delali rudeče križe. Kaj pomenja to za mohamedance, si lahko vsak misli. Turku je namreč preših največješja žival in s tem je bilo izlamsko svetišče na neodpušljiv način oskrnjeno. Mohamedanski Albanci so se seveda kruto maščevali in so na krščanskem pokopališču polomili križe, razkopali grobove in skratka manifestirali na svoj način svoj značaj. Afera »svinje« je imela pa še daljših posledic, katere tu opisovati bi bilo preobširno. Sploh so Albanci jako malo izbirčni v sredstvih, da ugođe svojemu divjaškemu nagonu vojskovanju in moritvi. — Vzrok v to se že najde, bodisi verskega, političnega ali pa plemenskega značaja. Najpogostejše pridejo seveda y. poštev osebnosti.

Verski kult, ki je drugod dobrodejno vplival na človeško nprav, ne najde odmeva pri Albancih. Samo močna železna roka bi bila v stanu brzdati njihove nagone. Da bi pa vladali sami sebi, to je iluzorno in le naiven idealist — teoretik je zmožen resno misliti na avtonomijo Albanije.

Svojemu »rokodelstvu« primer-no grade tudi svoje hiše. V severni Albaniji so hiše prizemne in zidane iz kamenja, z malimi okni, ki služijo v slučaju potrebe za strelne luknje. Kdor le more, stavi enonadstropno hišo, kjer ima v pritličju hleve in kašče, v prvem nadstropju pa stanovanje. Poleg hiše stavijo navadno tudi stolp, raz katerega vodi viseč stolp v bivališča in je le po stopnicah v stolpu mogoče priti v hišo. V slučaju napada, dvigne se most in iz malih oken štrle puškine cevi na oblegovalce.

V Epiru, kjer je grška kultura vendar zapustila globoke sledove, so hiše Albancev skromnejše in vlnedneje. Prostorno dvorišče, ograjeno s plotom, navadno iz protja, obsega 3-4 bajte za stanovanja in gospodarske. Ogrodje teh kajžic je leseno,

obito s protjem in slabo z ilovico ometano ter krito z bičjem, istotake ometano z blatom; samo ognjevarni zid ob ognjišču je napravljen iz ugnetenih in posušen ilovice. Približno en meter od te stene je ognjišče. Ob tej steni je napravljena klop iz ilovice in je pol metra visoka in ravno toliko široka. Nad njo vise sklade in razni vrči, edina kuhinjska oprava, stanovanjske oprave pa sploh nikake nimajo, pač pa orožja, s katerim se bahajo.

Albanski kroj, kakor tudi orientalov sploh, je zelo raznobojen, seveda, ako ni razdrapan in umazan, kar je navadno pri Albancih. Fes je običajno pokrivalo glave in samo še v oddaljenih, gorskih krajih obdržale so se še originalne črne in bele klobučnate čepice. Navadno nosijo Albanci čez pleče dolgo ogrinjajo iz kozje neustrojene kože, hlače so modre in široke, pod koleni tesno se oprijemajoče, čez pas pa ovite »fustanelle« bele barve, iz katere štrle revolverji, noži in pištole.

(Dalje prih.)

nona, opereta »Jesenski manever«; drama vzrziro pred sklepom sezone še burko »Uboaga para«, Cankarjevega »Kralja na Betajnovi« z g. Borštnikom, ter Thomaso ljudsko igro »Magdaleno«.

— **Razžaljeni ljubljanski krojači.** V starih pisanih stotnikih Franza na barona Erberga v Dolu je čitati, da se je v Ljubljani v stanovskem gledališču leta 1835. prvič pela opera »Brivce seviliški« in se je tudi prvič igrala Nestrojeva burka — »Lumpaci Vagabunda«. Burka je doživela velik uspeh, a ljubljanski krojači so bili ljuto razžaljeni. Ko je igralec Wallner zapuščal po predstavi gledališče, ga je čakal neznan mož, ki mu je zagrozil, da mu bodo žvižgali, ako še kdaj zaigra vlogo Cvirna. Toda ravnatelj A. J. Zvonček se ni dal vstrašiti in naslednjega dne, 11. novembra 1835, so igrali »Lumpacija« drugič. Med krojači pa je po Ljubljani krožilo vabilo, naj se tega večera zbero vsi v gledališču. Ko je začel igralec Wallner v vlogi krojača Cvirna peti, so začeli leteti nanj na oder krompirji, jajca in razne druge reči. Ves oder je bil poln. Cvirn je moral bežati in zastor je padel. Policija je zastražila vse izhode in aretirala 18 krojačev, ki so morali iti sest v zapor za 24 ur ob kruhu in vodi. Krojači pa še niso hoteli odnehati ter so nalepili po ljubljanskih vogalih poziv: »Auf, Brüder! Rache der Polizei!« Ljubljanska policija je ukrenila vse, da se kraval ni ponavljal, in burka se je mogla brez zapreke igrati. Tudi krojači so se pomirili.

— **Opozarjanje na današnje število.** »Slov. Ilustrovanega Tednika«.

— **Polegla je včeraj ena krava** v Dalmatinovi ulici, ko so jo gnali s sejma. Z velikim trudom se je ljudem posrečilo kravo spraviti z mesta.

— **Prošnja do blagih src.** Uboaga, že več let bolna mati treh neprekrbljenih otrok, oče je delavec tudi bolehen in slab, prosita blaga srca, da se usmilijo ubogih trpinov in pedelijo kak dar pomoči potrebni družini, stanujoči v »Zvonarski ulici št. 9 (na vrtu, prtiličje). Marija Marinčič.

— **Ljubljanska okolica.** V cenjenem Vašem listu od dne 22. februarja t. l. čitamo opomin gostilničarjem v Ljubljanski okolici, ki v vsakem oziru odgovarja resnici. — So gostilničarji, ki takorekoč preže, kedaj jim pade meščan v roke, da ga z slabo pijačo in neokusnimi jedmi pripravijo ob drage denarje. Kdor hoče sedaj, ko se bliža pomlad in probuja narava pohiteti iz mestnega zidovja, da se naučijo svežega zraka vabim ga uljudno sem dol v Stefanjovas. Sedaj v postu lahko obišče pri tej prikliki cerkev Božjega groba, kamor vsako leto v tem času prihaja veliko število meščanov. — Okrepčila potrebni priporočam pa svojo gostilno. Našel bo tu vselej pošteno družbo; — pa okusno jed in naravno pijačo proti zmerni ceni jamčim pa sam. — Ivan Bricej, posestnik in gostilničar v Stefanjovasi pri novem mostu.

— **Kinematograf »Ideal«.** Danes se predvaja zadnjič res izobren spored. Občuduje se posebno krasno kolorirana francoska drama »Žensko srce«, ravnotako drama iz holandskega življenja »Čipkarica«. Tudi vse druge slike so velezanimive. Posebno ugaja naravni posnetek »Boj s kravami«. Jutri »Benečanska ribarica, drama v 2 delih. V soboto »Prigaj se za Ameriko«; sijajna francoska veseliga v 3 delih.

— **V poročilu o plesu trg. sotrudnikov,** ki se je vršil v soboto v hotelu Tivoli — se je vrnila napaka: v listu je stalo: trgovskih potnikov.

— **Loterijske številke.** Brno: 59, 25, 34, 52, 75. Gradec: 25, 2, 43, 15, 58.

Trst.

Neverjetna predrznost. Jožefu Venieru se je zdeo najbrže poniževalno krasti kje daleč proč od stražnice in strazarjev, zato je šel v torek kar na policijo, da izvrši tamkaj svoje junaško delo. Šel je na inšpektorat vprašat, ali ni bil njegov prijatelj pred dvema urami aretiran. Ko mu je redarstveni nadzornik razjasnil, da ni bil v tem času nobeden aretiran, se je Vernier lepo zahvaljeval za točne informacije in je prosil, naj mu oprostijo za nadlegovanje. Odšel je; toda mimogrede je snel v predsobi inšpektorjev kožuh in ga odnesel. Korajže je imel Venier dosti, sreče pa malo; zakaj tatvino so zapazili, dohiti pogumnega Venierja in ga vtaknili pod ključ. Priliko ima študirati boljše načrte.

— **Porotna razprava umora v Pliskovici.** V ponedeljek se je vršila na našem porotnem sodišču porotna razprava proti Antonu Žerjalu iz Pliskovice, ki je bil obtožen zaradi hudodelstva uboja. — Meseca oktobra je sedelo več mladeničev v go-

stini v Pliskovici in med temi sta bila tudi Anton Žerjal in Josip Bandelj. Vsi so zbijali razne šale in naposled je prišlo do otroške stave med Bandlijem in Žerjalom. Žerjal bi moral spihati v petih pihljajih z mize dvajsetico. Pihnil je dvakrat brezuspešno; dalje pa ni hotel več. Bandelj je zahteval pol litra vina za dobljeno stavo, prijatelj pa ni hotel dati ničesar. Naposled je prišlo do kopromisa; plačala sta vsak polovico. — Ko se je čez nekaj časa spravila vsa družba iz gostilne proti domu, sta se Žerjal in Bandelj suvala za šalo. Naenkrat pa je potegnil Žerjal nož iz žepa in je zabodel Bandlja v spodnji del života. Bandelj je čutil vbodljaj, toda umaknil se je razžaljen družbi in ni nikomur povedal, da je zaboden. Spočetka je menil, da ni huda rana, drugi dan pa je čutil tako hude bolečine, da so ga morali odpeljati v tukajšnji bolnišnico, kjer je bil operiran. Zaradi vnetja rane pa je umrl čez dva dni. — Obdolženec, slaboten fant, je dejal, da se ni zavedal svojega dejanja, ker je bil pijan. Tudi krčmar je potrdil, da se obdolženec hitro opije. Obdolženec je pripovedoval, da je drugo jutro, ko je izvedel kaj je storil, šel k ranjencu in mu dejal, da pošlje po zdravnika na lastne stroške. Tudi v bolnišnici je obiskal ranjenca in dogovorila sta se, da se poravnata med seboj. Ko pa je Bandelj umrl, se je čutil silno potrtga. Preiskovalnemu sodniku je obljubil, da bo podpisal starše umrlega prijatelja. Ravnotako je obljubil tudi na razpravi. — Obdolženec, ki je ves propaden, je napravil s svojim pripovedovanjem dober utis na porotnike; imel pa je tudi izbornega branitelja dr. Jos. Mandiča, ki je v idealnem govoru zagovarjal obtoženca, ki je bil naposled obsojen le zaradi prestopka pijanosti na dva meseca. Ker pa je bil obsojeni Žerjal že štiri mesece v preiskovalnem zaporu, so ga izpustili takoj na svobodo. — Razprava se je vršila sicer v slovenskem jeziku, toda ker je eden izmed porotnikov trdil, da ne zna slovensko, so se morale obtožnica in pa vse izpovedbe pri prestopanju potom tolmača v italijanščino, kar je seveda oviralo razpravo. — Oblast naj prisrbi, da bodo pri slovenskih razpravah slovenski porotniki, kar je edino pravo. Pri nas so, kadar gre za pravice našega jezika, nemarni in srednjeveški. Ali ni morda najti slovenskih porotnikov v Trstu? Vlada se menda boji Italijanov, ki delajo na vse kriplje proti slov. razpravam. Energičen vladen korak naj bi napravil enkrat konec s srednjeveškimi uredbami.

— **Albanski kongres v Trstu.** Mislimo, da bo kmalu konec z albanskim kongresom, toda varali smo se. Zdaj še-le začneja biti pravzaprav interesanten. V ponedeljek so govorili Albanci na kongresu skoro ves dan o mejah bodoče Albanije. Albanija mora postati Velika Albanija; pripasti jej morajo vsi kraji, kjer se govori albansko. Ko so pozabili povedati, da pristen albanski jezik pravzaprav ne eksistira, so sklenili, da mora postati tudi zgodovinsko albanski Skader njihov; ravnotako tudi Kosovo polje in vsa mesta in vasi, kjer govori vsaj polovica prebivalcev v albanskem jeziku. — Od vseh strani prihajajo na kongres navduševalni brzojav, največ pa iz Italije. Pa tudi iz Nemčije in naših avstrijskih krajev ne zaostajajo. Tudi govorniki prihajajo na kongres od vseh krajev, celo iz daljine Amerike. Polagoma se utegne še zgoditi, da pride pol Albanije v Trst. Za vsak slučaj se je šel pokloniti predsednik albanskega kongresa k namestniku in tržaškemu županu. Na kongresu napadajo govorniki balkanske države, posebno pa Črna Gora, ker je najmanjša. Naposled so sklenili odposlati v London albanske delegate. — Kakor je razvidno iz raznih navduševalnih brzojavov, ki prihajajo na kongres od raznih ministrov trozveze, simpatizira trozveza s tem kongresom, čeprav se na njem napadajo slovanske države. No, trozvezo poznajo Slovani že davno, in z njo tudi zavist. — Radovedni so, koliko sadu bo imelo to albansko drevo v Trstu, ki nosi toliko bujnega, opojnega in slavnega cvetja.

— **Kača ga je ugriznila.** Menežarijski uslužbenec Rinaldo Darini je hotel vzeti včeraj kačo iz nekega zaboja, ker se je dozdevalo gospodarju, da je zbolela. Ko jo je pograbil, se je kača razjezila, in ga je ugriznila v prst. Rana je bila tako huda, da je moral iskati Darini zdravniško pomoč pri rešilni postaji, kjer so mu rano razkružili.

— **Slovensko gledališče v Trstu.** Polakova na našem odru. — V nedeljo zvečer smo imeli na našem odru zopet »Grofa Luksemburškega«. Nastopila je gospa Irma Polakova. Naše ljudstvo je imelo priliko slišati izborni in znano pevko, katero je prisrčno aplavdiralo in jej

poklonilo mnogo cvetja kot skromen dar. Kako čista naše ljudstvo gospo Polakovo, je dokazalo s tem, da je popolnoma napolnilo gledališče. — Po dolgi boleznij je nastopila tudi gđna. Thalerjeva, tudi prisrčno pozdravljena. Vse vloge so bile najtočnejše izvedene; pa tudi zbor, scenerija in orkester so popolnoma dovršili svojo nalogo. V resnici lahko rečemo, da je bila ta uprizoritev najboljša in da se je lahko merila z drugorodnimi gledališkimi uprizoritvami te operete.

— **»Sokol« pri Sv. Jakobu v Trstu.** Pretekli teden se je vršil pri Sv. Jakobu sestanek za ustanovitev samostojnega telovad. društva »Sokol« Vaje bo imel »Sokol« v telovadnici nove Ciril-Metodove šole. Bilo je zares žalostno, da še ni bilo doslej »Sokola« v tem kraju, kjer je največ Slovencev. Nekaj mladeničev je hodilo telovadit v mesto v »Narodni dom«, veliko njih pa je ostalo doma; marsikateri pa se je izgubil v tuje morje. — Sentjakobčani so napravili s to ustanovitvijo korak naprej.

— **Shod lesnih delavcev v Trstu.** V četrtek se je vršil v prostorih »Nar. del. organizacije« shod lesnih delavcev vseh strok. Udeležili so se ga tesarji, parketni stavci, mizarji, lesni težaki itd. Predsedoval mu je odbornik pripravljaln. odbora »Zveze jugoslovanskih lesnih delavcev« N. D. O. g. Zorza, poročal pa s strokovni tajnik Brandner. Poročevalec je temeljito pojasnil razmere lesnih delavcev vseh strok ter raztolmačil, kakve velike važnosti je strokovna organizacija za delavstvo. Nato sta govorila gg. Čeh in Brežar. Opozarjala sta lesne delavce zlasti na pomlad, ko potečejo razne tarife ter pozivljala tiste, ki še niso organizirani, da se pridružijo organizacijam. Ko je bil nato dopolnjen odbor, je predsednik s primernim zaključnim govorom zaključil shod.

— **Lesni težaki v Trstu pred štrajkom.** Lesni težaki v Trstu se nahajajo pred štrajkom. Zahtevajo namreč skrajšanje delavnega časa za eno uro na dan. Dosedaj je veljala pogodba, da morajo delati v zimskem času devet ur na dan, v poletnem pa deset. S prvim marcem bi morali začeti z deseturnim delom, delo bi moralo končati ob 6. uri zvečer in ne več ob 5., kakor do 1. marca. Toda lesni težaki hočejo, da odpade ena ura, da se uredi tudi poletni deveturni delavni čas. Zato so v soboto že ob 5. uri zapustili delo. Ker pa so jim podjetniki odrgali vsled tega za eno uro na plači, bodo ostro nastopili za zboljšanje svojega stanja. Boj bo vodila »Narodna delavska organizacija«, oziroma z Narodno del. org. združena »Zveza jugoslovanskih lesnih delavcev«. Lesni težaki so trdno prepričani, da bodo prišli do svojih pravic le potem, ko bodo organizacije. Zaradi tega se v zadnjem času pridno organizirajo. Tudi lesni težaki italijanske narodnosti nastopajo s slovensk. solidarno proti podjetnikom. Veseli jih, da se je Nar. del. organizacija za lesne težake tako odločno zavzela, med tem, ko socialna demokracija — spi.

— **Javen shod »Nar. del. organizacije«** V nedeljo predpoldne se je vršil v društveni dvorani N. D. O. javen shod, ki ga je sklical deželni odbor N. D. O. v Trstu. Shodu je predsedoval tov. Čeh. Strokovni tajnik Brandner je poročal o predmetu »Slovensko delavstvo v Trstu«, dr. Kisovec pa o bližajočem se kongresu N. D. O. in o preureditvi strokovnih organizacij. Govorila sta tudi gg. Štok in Sajina. Odposlanec barkovljanskega delavstva je naprosil, da bi se zavzela N. D. O. tudi za delavstvo v Barkovljah, posebno pa v tovarni leda. Predsednik je obljubil, da se bo tozadevno ukrenilo vse potrebno, nakar je zaključil ta sijajno uspehi shod, ki bo obrodil mnogo dobrega sadu, kajti veliko takih, ki so imeli do sedaj zaprte oči, je izpregledalo, da je njihova rešitev le v »Nar. del. organizaciji«, ki brani interese slovenskega delavstva proti vsakomur.

Društva.

— **»Sokol II.«** priredi v soboto 8. t. m. v veliki dvorani »Mestnega doma« svoj zabavni večer z zelo raznovrstnim vspeedom. Na programu so glasbene in pevke točke, nastop društvenih telovadcev (francoske proste vaje), prosta zabava in ples. Odbor upa, da bo ljubljansko napredno občinstvo z mnogostevilnim posetom pokazalo mlademu čvrsto napredujočemu društvu svoje simpatije.

— **II. občni zbor Ciril Metodove podružnice v Žireh** se bo vršil v nedeljo 9. sušca ob 3. uri popoldne v gostilniških prostorih pri »Bahaču« v Stari vasi. — Dnevni red: 1. Govor o družbi sv. Cirila in Metoda. 2. Volitev odbora. 3. Vpisovanje novih članov in slučajnosti. — Žirovci in Žirovke, vaša dolžnost je, da se udeležite v častnem številu občnega

zbora naše prekornostne C. M. podružnice, in da po svojih močeh skrbite, da se podružnica dvigne po številu članov. — Rešujmo slovenski narod!

Dogodki

ki jih je doživel Figi Lipe na albanskem kongresu v Trstu.

Slavno uredništvo!

Kakor veste sem odšel v petek iz Ljubljane na albanski kongres v Trst. To ni bila zame posebno lahka naloga, kajti kljub svoji nadarjenosti se albansčine še nisem naučil. Poskrbel sem si par dni prej tisto gramatiko, ki so jo za Albance izdali na Dunaju — toda moj trud je ostal brez uspeha. Ker se doslej še nisem odločil, da prosim za mesto lakaja na albanskem kraljevem dvoru — sem si mislil, da se za en sam kongres ne izplača toliko truda — in tako sem se vdal v svojo usodo. Kljub moji stalni smoli mi je bila sreča mila. To se je tako zgodilo:

Ko sem prišel v Trst — sem si nekoliko ogledal mesto, ki pa na zunaj ni kazalo, da se v njem vrši kongres, za katerega se zanima cela Evropa. Sicer pa to ni nič čudnega: kaj bi se v Trstu zanimali za 90 Albancev — ko se ne zanimajo za 70.000 Slovencev, ki tudi nimajo svojega kraljevstva. Slovenci so stalno tu — Albanci pa ne. — To vse pa je bilo seveda samo na videz — v onih visokih krogih, kjer se dele pravice narodu in ljudstvu — je bilo prav slavnostno razpoloženje in dasi niso dali na hiše razobesiti zastav — so vendar smatrali te dni za bolj važne nego one, ko slovenski narod na shodih zahteva svojih pravic.

Ko sem se mesta nagledal, sem zavil v neko gostilno na terana. Dobro kapljica me je tako okrepčala, da sem v mislih zasedel pegaza in sem na diplomate naperil sledečo puščico:

Geslo diplomatov:

Boj nam je pogoj obstanka, s tem množimo svojo »zvezo«, kjer nam vzrokov pravih manjka tam se najdejo — pretrveze.

Ker nisem častihlepen — sem zapisal te vrste na navaden papir. Med tem pa je pristopil k meni prijazen človek in je prosil dovoljenja, da sme prisesti. Stopil sem s svojega pegaza in sem se spustil z njim v pogovor:

»Dovolite,« je rekel, »vi znate pisati, gotovo ste olikan človek.«

»Seveda — kakor vidite.«

»Od kdaj pa ste v Trstu?«

»Od danes.«

»Gotovo ste prišli na kongres.«

»Uganili ste.«

»Jaz tudi.«

»Aha,« sem si mislil, — sedaj pozor.

Pogledal sem ga natančneje in sem videl, da imam pred seboj pristnega Albanca.

»To me zelo veseli,« sem rekel, »kajti ravno kar sem slišal, da bodo Albanci zborovali pri zaprtih vratih.«

»To je samo tako, da bi se ne reklo, da so prišli tudi drugi na kongres. Saj razumete.«

»Razumem. Potem dovolite, da pojdem z vami.«

»Seveda pojdite. Saj mi vabimo ljudi, da bi prišli k nam, da bi nas bilo več. To vam lahko zaupam.«

»Vaše zaupanje ne bo osramočeno. Vi ste torej udeležnik.«

»Da, toda jaz sem že dolgo v Trstu. Pripravljali smo cel mesec naš kongres. Dela je bilo mnogo — sicer plača po 20 kron na dan.«

»Oho,« sem se začudil, »to ni slabo.«

»Saj veste, da take stvari je vedno dovolj denarja. Toda kaj mi. Nas je bilo samo 30. Koliko pa je šlo denarja tja čez — (pokazal je čez morje proti jugu)

»Vem, vem. To mi je znano.«

»Zato vam lahko zaupam. Čitali ste o eksploziji, ki se je zgodila v pristanišču pretekli mesec.«

»Da. Počil je kotel, ali kaj...«

»Kaj še? Kdo je to verjel. Bomba se je razletela na ladji, ko so jih nakladali.«

»E, e, e?«

»Seveda. Ne delajte se vendar tako — saj to je javna tajnost. Zato vam povem: Evropa se ni prav informirala. Na kongresu bode videli, kaj in kako. Zato vas povabim s seboj.«

Plačal sem terana in sem odšel z njim. Jutri vam sporočim svoje nadaljnjé dogodke.

Kako je France denar delal.

(Izpred ljubljanskega porotnega sodišča.)

17 let je star Franc Hrovatovič. Po poklicu je kleparski vajenec in je zadnji čas služil kot tak pri kleparskem mojstru Belcu v Sent Vidu nad Ljubljano. Včeraj pa je nenadoma sedel na zatožni klopi pred ljubljanskim porotnim sodiščem. Kako se je to zgodilo in zakaj?

France je začetkom novembra »iztuhlale«, da je groš več vreden kakor krajcar in da se za groš veliko več dobi kakor za krajcar. No, France je to sicer že prej vedel, prišlo pa mu ni prej nikdar na misel, da se da s krajcarja napraviti svetel groš. Meseca novembra pa se je Francetu zazdelo, da se da to napraviti.

Nekega lepega dne, ko ni bilo Francetovega mojstra doma, je France vzel krajcar in ga je pocinil. Ko je bil krajcar pocinjen, ga je France dolgo časa ogledoval. »Saj je čisto tak, kakor groš,« se je razveselil. Da je bil krajcar res tak kakor groš, je bilo seveda mnenje Francetovega. France pa bi bil rad vedel, če so tudi drugi ljudje enakega mnenja. Toda kako zvedeti za to mnenje? No, isti čas je prišel v delavnico Francetovega mojstra šolski učenec Šušteršič. France je Šušteršiča potegnil strani, pokazal mu je pocinjen krajcar in mu rekel, naj gre kupiti zanj sladkor in sicer za en krajcar. Ker pa je bil ta krajcar pravzaprav groš, oziroma ker je bil ta groš pravzaprav krajcar in zopet narobe, je France Šušteršiču naročil, naj prinese ta poleg sladkorja nazaj še štiri krajcarje. Tako je namreč France hotel zvedeti za mnenje drugih ljudi. Šušteršič je krajcar, oziroma groš hitro stisnil v pest in je podedil v bližnjo trgovino. Kupil je za en krajcar sladkorja in je položil zanj denar na mizo. Trgovka je vzela groš, oziroma krajcar, in ker je mislila, da je ta krajcar groš, je dala Šušteršiču poleg sladkorja še štiri krajcarje nazaj.

Šušteršič je pritekel nazaj v delavnico Francetovega mojstra in je izročil Francetu sladkor in še štiri krajcarje. Tu se je France silno razveselil — zvedel je mnenje drugih ljudi o njegovem izdelku. Priča Šušteršič, ki je bil včeraj pred sodiščem in ki doseže komaj višine ograje, za katero sedi sodni dvor, je izpovedal, da se je takrat Francetu Hrovatoviču »fejst zdelo«, ko je videl, da mu je prinesel on, Šušteršič sladkor in še štiri krajcarje za on groš, oziroma krajcar.

Ko je France videl, kako lahko se napravi s krajcarja groš, je pocinil še one štiri krajcarje. Topot je poslal po sladkor šolskega učenca Hojkarja. In glejte, Hojkar je prinesel za oni krajcar oziroma groš sladkor in še štiri krajcarje povrhu. Da se oni groš oziroma krajcar ni tako hitro spoznal, je France potolkel dvojko na krajcarju, pocinil je krajcar in je nato vdrlil po pocinjenem krajcarju s pripravo, s katero se cementirajo kositeri litri, pollitri itd. To reč je postavil na krajcar stebriček z enojko in je vdrlil s kladivom pa stebričku. Ko se je tako napravila na krajcarju enojka čudovite oblike, je postavil na pocinjeni krajcar drug stebriček z ničlo. Vdrlil je s kladivom po stebričku in ničla se je kosatila na pocinjenem krajcarju poleg enojke. Razume se, da sta bili ti dve številki na pocinjenem krajcarju prav originalni. Tako je France napravil s krajcarja groš. Takih imenitnih eksperimentov je napravil 11. Spetal pa je teh krajcarjev, oziroma grošev sedem. Pri osmem pa ga je dohitela usoda. Zasledili so te ponarejene groše, zvedeli so za ponarejevalca in ga ovadili orožništvu.

In orožnik je prišel z nasajenimi bajonetom na puški in z verigami v torbi po Francetu. Fantiček se ga je tako vstrašil, da je poleg »izdelovanja« grošev priznal tudi neka druga.

Nekega dne je namreč šel okrog Jagrove gostilne v Sent Vidu in je zapazil pred hišo lepo kolo. Naenkrat se je Francetu zazdelo, da bi bilo silno lepo, ko bi se tudi on vozil na takem kolesu. Ker ni videl nikjer lastnika kolesa, je lepo sedel na kolo in se je na njem vozil do večera. »Kam pa sedaj s kolesom?« se je vprašal France. »Najbolje je, da ga spravim v Balantovo šupo; tam ga ne bo nihče zapazil in se bom lahko še jutri vozil z njim po Sent Vidu!« Kar je France sklenil, je tudi storil. Zapeljal je kolo v Balantovo šupo, kjer ga je lepo skrli. Ponoči pa se je oglasila v Francetu vest, ki mu je očitala tatvino. In France se je skesal. Prejšnji dan, ko se je vozil na kolesu, je temu odtrgal blatnico, nekaj vijakov, ventil in zvoček. Sedaj, drugi dan proti večeru pa je France peljal kolo zopet nazaj pred

Jagrovo hišo, kjer ga je lepo pustil. Seveda je bilo kolo brez blatnice, brez vijakov, brez ventila in brez zvončka. Pokvarjena je bila tudi penta na ročaju.

No, ko je orožnik Franceta prišel, je šel tudi k njemu na dom. Tam so odprli Francetov kovček, kjer pa se je našlo več stvari: trioglasta pištolica, sveder, ključ in svetiljka. Te stvari pa so bile last Francetovega mojstra. France pravi, da je imel ključavnico pri kovčku polomljeno in da je zaradi tega vzel neki star ključ v delavnici, kateri pa je bil za ključavnico prevelik in katerega je hotel potem oprijeti. Potem je menil podo deti na svoj stari kraj v delavnici. Da je bila ključavnica pri kovčku polomljena, je potrdil tudi priča fantiček Egidij Lampič, Francetov tovariš. Kar se tiče one svetiljke, pravi France, da je bila polomljena in da jo je hotel popraviti.

Porotniki so krivdorek glede ponareje denarja in glede tatvine zaničkali in sicer glede krivde ponareje denarja — 10. »ne« glasovi proti 2. »da«; glede tatvine z 11. »ne« glasovi, proti 1. »da«. Nato je sodišče razglasilo **oprostitno razsodbo**. France je bil torej prost obsodbe in jo je lahko mahnil nazaj v svoj kraj. Pravi, da ne bo nikdar več delal s karicarjev grošev in tudi tuje lastnine se bo ogibal, da ne bo prišel drugič v tako veliko hišo, ki se ji pravi sodišče.

Puška od Sv. Barbare.

Izpred ljubljanskega porotnega sodišča.

France Bernik je posestnikov sin od Sv. Barbare na Gorenjskem. Star je trideset let in je poleg drugega tudi lovski paznik. Včeraj je Bernik sedel na zatožni klopi pred ljubljansko poroto. Zakaj?

Dne 7. julija lanskega leta sta šla kmečka fanta Janez Kržišnik in Valentin Stanonik na povabilo posestnika Hribernika iz Sv. Barbare na njegov dom češnje obirati. Stanonik in Kržišnik sta torej šla k Hribernikovu, kjer sta pridno obirala češnje. Za plačilo pa sta dobila veliko mero žganja, katerega sta pila v družbi več tovarišev in deklet pozno v noč, da, pozno v jutro. Pri Hriberniku se je tisto noč tudi plesalo in zato ni čuda, da sta Kržišnik in Stanonik tako rada ostala pri Hribernikovi. Razume se, da sta bila zjutraj oba precej pijana.

Sedaj pa se ozrimo nekam drugam. Ne daleč od Hribernikove hiše stoji Bernikova hiša. Dne 16. julija 1. 1912 zvečer so šli Bernikovi kmalu spat. Nenadoma so zaslišali od Hribernikovihih sem veselo petje in prešeren glas harmonike. »Dobro se jim godi,« so pomislili Bernikovi in so zadržali in nato zaspali. Zjutraj dne 17. julija so vstali trije bratje Bernikovi iz postelje v namenu, da gredo kositi na bližnji travnik. In šli so kositi. Okrog šeste ure je prišla Bernikova mati k njim in je poklicala sinove, naj gredo zajutrkovat. Bratje, France, Tomaž in Anton, so šli torej domov kositi. Po zajtrku je rekel oče svojim sinovom: »Vzemite vsak svoje vile in pojdite razstiliti to, kar ste nakosili, da se bo hitreje sušilo.« Sinovi so takoj nato odšli zopet na travnik, kjer so začeli pokositi seno razstiliti. Tudi oče Bernik je šel po svojem opravku in mati Bernikova tudi.

Okrog osme ure je prišel oče Bernik k svojim sinom pogledat kaj in kako. Nato je zopet odšel. France, Tomaž in Anton pa so kosili naprej.

Nenadoma pa so zaslišali neko čudno ropotanje, ki je prihajalo od Bernikove hiše, ki je bila v bližini onega travnika. Obenem pa so začeli tudi lajanje domačega psa, ki pa se je kmalu spremenil v cviljenje. Bratje so se spogledali in vsi so bili enih misli: »Pojdimo vendar pogledat, kaj pravzaprav je, čemu naš pes tako laja in cvili.« Vzeli so s seboj vile in so šli domov.

Ko so prišli v bližino hiše, so kmalu videli, kaj je. Že od daleč so videli, kako neka neznana človeka mečeta kamenje na priklenjenega psa, ki je vsled bolečin seveda cvilil. Bratje so tudi videli v obližju hiše zlomljeno smreko, zlom. drog, ki je služil za ograjo in več razmetanih kamnov in polen. Bratje so kmalu vedeli, kdo je vse to napravil, zakaj kakih devetdeset korakov od hiše sta se obežala na neko Bernikovo slivo dva neznanca, ki sta hotela to slivo polomiti. Onadva, ki sta lomila slivo, sta tudi polomila smreko in zlomila drog, onadva sta tudi kamenjala psa, da je tako cvilil in lajal.

Ko so bratje onadva neznanca zagledali, so menili, da sta ona tujca kaka lopova, ki se potikata okrog njihove hiše in ki delata brez vzroka škodo. Zato je starejši izmed bratov, France, sklenil, da gre po puško, da zastraši in prepodi ona dva razgrajča. Ona dva razgrajča pa nista bila tujca, bila sta domača fanta Ja-

nez Kržišnik in Valentin Stanonik, torej onadva fanta, ki sta šla prejšnji dan k Hribernikovu in ki sta celo noč popivala in plesala v veseli družbi v Hribernikovi hiši.

Ker torej bratje onadva niso spoznali, je šel France Bernik po puško v hišo. Kmalu se je prikazal na vratih in vsi trije bratje so šli za onima tujcema. Kmalu pa so spoznali, da sta onadva človeka — razgrajča Janez Kržišnik in Valentin Stanonik. Med brati Bernik in med Kržišnikom in Stanonikom je bila slednjič le kratka razdalja kakih 40 korakov. Tedaj je zaklical najstarejši brat France onima dvema:

»Kdo pa nam je škodo delal?«

»Kdo je škodo delal?« se je oglasil Kržišnik. »Jaz je nisem!«

»Potem si jo pa ti, Stanonik.«

»Jaz ne!«

»Pa psa sta kamenjala, kajne-da?« je vprašal France Bernik z jeznim glasom.

»Kaj pa ta hudič laja!« se je oglasil Kržišnik zaničljivo.

Takrat pa so se Bernikovi pripognili in so začeli metati kamenje na Kržišnika in Stanonika. To je bil povod, da so bratje Bernikovi, Kržišnik in Stanonik skočili skupaj. Bernikovi, France, Tomaž in Tone so bili na boljšem od onih dveh, ker so bili namreč oboroženi z vilami, ki so jih prinesli s košnje in s puško, dočim sta bila Kržišnik in Stanonik brez vsakega orožja.

Nastal je torej pretep. Pretep kmečkih fantov je silno težavno opisati, ker se gruča pomika semintja, ker se pozicije strašno hitro menja in ker se dostikrat menja tudi orožje.

Vile so švigale nad glavami in puškino kopito je imelo sila opravlja. Poglejmo samo najvažnejši trenutek v tem pretepu. Zagledamo Kržišnika, ki kaže Francetu Berniku razgaljena prsa in kriči: »Daj, vstrel me, če me imaš za kaj!« V istem hipu vidimo kako stopi France Bernik par korakov na stran. V istem času pa zaslišimo tudi strel iz puške. Par trenutkov pozneje lahko vidimo Janeza Kržišnika s prestreljeno desnico na bojem polju. Strel iz Franceta Bernika puške je zadel Kržišnika tako nesrečno, da je imel ta desno podpešje vse preluknjano in vse kosti razdrobljene. Težka telesna poškodba, seveda. Vsled te poškodbe je Janezu Kržišniku desna roka do komolca ohromela. Tako je Janez Kržišnik za celo življenje nezmožen za težko kmečko delo. Tako je sedaj jasno, zakaj je sedel včeraj France Bernik na zatožni klopi pred ljubljansko poroto.

Porotnikom sta se stavili glede Bernikove krivde dve vprašanji in sicer prvo glede težke telesne poškodbe in drugo glede neprestane Kržišnikove nezmožnosti za opravljanje njegovega poklica. Porotniki so odgovorili na stavljeni vprašanji tako-le: Na prvo vprašanje glede težke telesne poškodbe: Da — 6 glasov; — ne — 6 glasov. Drugo vprašanje odpade.

Nato je sodišče razglasilo **oprostitno razsodbo**.

Senat: Predsednik nadsvetnik Vedernjak; votanta: svetnika Potrato in Stöckl; državni pravdnik: dr. Neuberger. Obtoženca je izborna zagovarjal dr. Frlan. Zastopnik zasebnega udeleženca je bil dr. Gosak.

Najnovejša telefonska in brzojavna poročila.

ZOPET NEMIRI V TURŠKI ARMADI.

Carigrad, 5. marca. Iz Čataldže se poroča, da je v ondotnih četah izbruhnil nemir. Kolovodje zahtevajo demisijo Mahmud Šefket paše.

ZAVEZNIKI IN MIR.

Belgrad, 5. marca. Vladna »Samouprava« poroča, da bodo zavezniški posredovalnim predlogom velisil hvaležno slediti — toda z ozirom na silno široka in naposled brezuspešna londonska pogajanja zavezniški ne bodo preje pristopili k mirovnim pogajanjem, dokler Turčija ne sklene pogodbe, s katero se zahteve zaveznikov zagotovijo. Te zahteve pa so tako pravične, da bodo zavezniški za svoj predlog gotovo imeli tudi velesile na svoji strani. Položaj Turčije je takšen, da ne more družega kot mir želeči.

ČRNAGORA IN MIROVNA POGAJANJA.

Cetinje, 5. marca. Zastopniki velesil so se danes obrnili na zunanjega ministra z vprašanjem, ako sprejme Črnagora posredovanje ve-

lesil. Minister se je zahvalil ter si pustil čas za odgovor, da more o tej zadevi poročati ostalim zaveznikom.

SRČNE ŽELJE ALBANOFILOV.

Belgrad, 5. marca. Uradno se izjavlja, da so vesti o uporu Miriditov in Malisorov izmišljene. Armadno poveljništvo poroča iz Drača, da vlada tam najlepši red, da ni nobenega povoda za bojazen in da so Abanci z novo redno upravo zelo zadovoljni.

SPOR BOLGARSKO - RUMUNSKI NACIONALNA ZADEVA.

Sofija, 5. marca. Prebivalstvo bolgarske Dobradže se je s peticijami obrnilo na vse visoke vladne in politične činitele, kjer prosijo, da se jih ne prepusti rumunski samopašnosti.

VOJNA ODŠKODNINA.

Dunaj, 5. marca. »W. Allg. Ztg.« poroča iz Pariza, da Anglija in Francija niste voljni pristati na zavezniško zahtevo po vojni odškodnini. Rusija pa to zahtevo podpira. Višina vojne odškodnine bo znašala, kakor se poroča iz Sofije, 750—800 milijonov.

DEMOBILIZACIJA SE JE ŠE MALČE PRELOŽILA.

Berlin, 5. marca. L. A. potrjuje, da se je termin demobilizacije preložil na 14. t. m. (Sploh o demobilizaciji še ni nikakih ukrepov, delajo se le priprave za delno mobilizacijo.)

Odgovorni urednik Radivoj Korene. Last in tisk »Učiteljske tiskarne«.

Mali oglasi.

Beseda 5 vinarjev. Najmanjši znesek 50 vinarjev. Pisemnim vprašanjem je priložiti znamko 20 vinarjev. — Pri malih oglašitvah ni nič popusta in se plačujejo vnaprej; zunanji inserenti v znamkah. Zaključek malih oglasov ob 6. uri zvečer.

Glasovirje, pianine, avtomate, gramofone, plošče prodaja, uglašuje, popravlja solidno Josip Oblak, Ljubljana-Glince 92.

Prtljčna hiša z vrtom se ceno proda. Poizve se: Zelena jama št. 50.

Slav. občinstvu se naznanja, da Slokarjeva koza v Domžalah ni več breja. Več o tem pri Egidiju Šetina v Jarsah. 152—1

Zahvala.

Pred mojim odhodom iz Šmartna in Litije priredila so mi ondota narodna društva in sicer: nevsko društvo »Zvon«, Gasilno društvo, Bratno društvo, društvo »Sokol« in Planinsko društvo, častni večer. Šmartinske narodne dame pa so mi poklonile krasen dar v spomin. Sploh mi je slavno občinstvo izkazalo bodisi pisemno ali ustmeno toliko simpatij, da sem ponosna na kraje kjer sem toliko let preživela. Najprisrčneje se toraj vsem zahvaljujem kakor tudi naprednim kolegom, koleginjam in častitim gospod in gospodičnam iz Šmartna in Litije za častno spremstvo. V najlepšem spominu mi ostane vedno napredna Litija in Šmartno, zato kličem: »Na zdar!«

Cerkije na Dolenjskem, 2. marca 1913.

Kristina Demšar učiteljica.

Na izbiro pošilja tudi na deželo: Krasne

BLUZE

krila, kostume, nočne halje, perilo in vsako modno blago.

Solidna trdka:

M. Krištofič - Bučar

Ljubljana, Stari trg 9. Lastna hiša.

Neprekosljiva v

otroških oblekah

:: in krstni opravi. ::

Tvrdka Bilina & Kasch nasl.

M. Schubert

Ljubljana, Zidovska ul. 5

Priporoča svojo veliko zalogo glaze in raznovrstnih drugih rokavic, modno blago, parfumerijo, galanterijo, ročna dela, izdelovanje vseli vrst prevlečenih gumbov, kakor tudi vse potrebščine kilne pasove, ravno držalec itd. po najnižjih cenah. Snaženje vseh vrst rokavic. Moderna predtiskarija. — Postrežba točna in solidna. — Vnanja naročila se točno izvršujejo.

Za obleko po meri

dobite edino nadomestilo

„v Angleškem skladišču oblek“

kjer so ravnokar dospeli najmodernejši kostumi, paletoji, bluze in krila za dame in deklice kakor tudi obleke, raglani in klobuki za gospode in dečke v vseh barvah in kakovostih. Vsakdo si lahko ogleda blago.

Postrežba točna in solidna. Cene priznane nizke.

O. Bernatovič, Ljubljana, Mestni trg št. 5.

Zadnje novosti!

Priporoča se največja izbira spomladnih kostumov, modernih jop in plaščev, vrhnih kril za

dame in deklice.

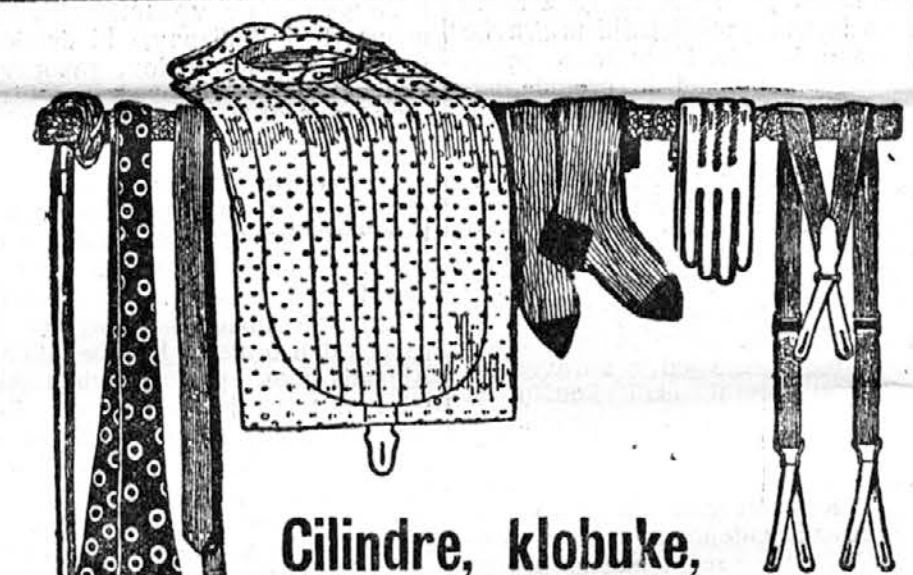
Za gospode in dečke

velika izbira oblek, površnikov, nepremočljivih pelerin najnovejšega kroja. — Radi neznatnih stroškov cene brez konkurence.

Konfekcijska trgovina

A. Lukič, Ljubljana

Pred škofijo števil. 19.

Cilindre, klobuke, čepice, kravate, perilo itd.

v krasni izbiri nova specialna modna in športna trgovina za gospode in dečke

J. KETTE

Ljubljana, Franca Jožefa c. 3.

Krasni moderni spomladanski kostumi, moderne jope in plašči, vrhnja krila, raznovrstne bluze v največji izbiri in — dobrega okusa priporoča —

Modna trgovina P. Magdič
Ljubljana, nas pr oti glane pošte.